

In deze rubriek bespreekt de redactie afstudeerscripties met onderwerpen die aansluiten op de in *Agora* aangesneden thema's. De redactie kiest scripties die opvielen in kwalitatief en/of inhoudelijk opzicht.

*Annemieke Karrenbelt (2002) Onderzoek naar de denkbeelden, visies en ideeën van organisaties ten aanzien van veranderingen in de landbouw in de Achterhoek. Sociaal ruimtelijke Analyse, Wageningen Universiteit Omgevingswetenschappen i.s.m. Alterra.*

Toen journalist Frank Westerman Sicco Mansholt in november 1994 interviewde, ontvouwde de bejaarde ex-landbouwminister en EU-commissaris hem de grootste omslag in zijn denken. Hij deed afstand van hét idee dat hem groot had gemaakt: het vastgelegde prijspeil. De tariefmuren, de rationalisering en vooral de schaalvergroting, waarmee hij de Europese landbouw lange tijd had verdedigd tegen de wereldmarkt, hij verwierp ze. "Laat vraag en aanbod hun werk maar doen." Sicco 'de bauernmörder' had daar aan toegevoegd: "We moeten het platteland echter wel bewaren als een waardevol onderdeel van de maatschappij." Op de vraag op welke wijze hij dat dacht te bewerkstelligen, sprak Mansholt: "Door de kleine boeren te beschermen!" De kleine onrendabele boeren op kosten van de gemeenschap laten overleven om het waardevolle landschap intact houden. Hij beweerde daarmee exact het tegengestelde van datgene wat hij zijn leven lang gepropagandeerd had! Annemieke Karrenbelt ging tegen deze achtergrond van veranderend inzicht op zoek naar visies van verschillende lokale actoren ten aanzien van de landbouw in de Achterhoek, een streek met nog redelijk kleinschalige boerenbedrijven, een coulissenlandschap en een zichtbare en waardevolle cultuurhistorie. Het gebied kent hoofdzakelijk melkveehouderij, die ook hier onder toenemende internationale concurrentiedruk staat. Tegelijkertijd met de veranderingen in de landbouwsector zelf speelt het decentralisatiebeleid van de overheid: 'centraal wat moet, decentraal wat kan'.

De lokale beleidsmakers en instanties in de Achterhoek, van wethouder tot en met de 'Vereniging Paardentoeisme' en de verenigde plattelandsvrouwen, blijken het allen nagenoeg met elkaar eens te zijn. Volgens de geïnterviewden moet het landschap blijven zoals het is, het heuvelige kleinschalige coulissenlandschap. De kansen van de Achterhoek liggen toch vooral in dit mooie landschap. Schaalvergroting van de landbouw is niet langer gewenst en lokale initiatieven, veelal van boeren zelf, lopen vast in de Haagse regelgeving. In de toekomst zal de Achterhoek een divers landschap moeten vormen waar een enkele grootschalige boerderij mag blijven, maar waar daarnaast biologische boeren en boeren die via de recreatiesector bijverdienen het landschap zullen gaan onderhouden.

Feitelijk hebben deze instanties, inclusief de gemeenten, weinig te vertellen, merkt Karrenbelt op, ondanks het eerdergenoemde decentraliseringsstreven. Het is nog steeds de landelijke overheid die alle lijnen uitzet. En die landelijke overheid heeft afwijkende denkbeelden. Zo bestaat er een slechte communicatie tussen Den Haag en de Achterhoek. Nu toetst de provincie elk individueel voorstel en kan de Inspectie Ruimtelijke Ordening dat vervolgens achteraf weer 'overrulen'. Lokale overheden jui-chen particulier initiatief toe en vervolgens worden deze initiatieven van de boeren vaak van hogerhand om planologisch soms verouderde redenen weer de kop ingedrukt. Karrenbelt schrijft dit toe aan het feit dat de nationale regelgeving nog op de oude landbouw gericht is, de landbouw van de grootschalige bulkproductie.

Karrenbelt heeft een redelijk globaal en begrijpelijk beeld van de situatie in de achterhoek geschetst. Een situatie die exemplarisch is voor meerdere traditionele landbouwgebieden in Nederland. Een kritische noot betreft het ontbreken van hoor en wederhoor bij de boerenstand. Weliswaar is een aantal vertegenwoordigers aan bod gekomen, zoals de Nederlandse Melkveehouders Vakbond en de Gewestelijke Land en Tuinbouw Organisatie, maar van een biologische boer of een boer met een camping op zijn erf ontbreekt elk spoor. Het zou iets hebben kunnen toevoegen aan de inschatting of dit echt de weg is om te gaan voor de Achterhoek, of dat er nog een adder onder het biologische gras zit. Kansloos lijkt de Achterhoek niet in de vaart der volkeren, maar er moet wel spoedig wetgeving komen die beter aansluit op de streekeigen ontwikkelingen en behoeften. Zoniet dan blijft de regio zweven tussen lokale dromen en nationale realiteit.

*Edwin van der Schoot*